

Diplomatické a konzulární právo

Mezinárodní právo veřejné – 2015

Diplomatické právo a diplomacie

- **Diplomacie v širším smyslu:** realizace vztahů mezi státy, zejména politických, **vyjednávání jako metoda**
  - mnohostranná a dvoustranná diplomacie
  - vnitrostátní kompetence ministerstva zahraničních věcí, šéf diplomacie ve státě: ministr zahraničních věcí
- **Diplomatické vztahy v užším smyslu:** institucionalizované právní vztahy mezi státy – diplomatické styky, zvláštní orgány

Historie diplomatických vztahů 1

- utváření států – vztahy mezi nimi
- původně: stát = panovník
- zmocněnci místo samotných panovníků
- moderní mezinárodní právo: **ius legationis**
(aktivní a pasivní právo vyslanecké)
- výsady a imunity
- XIX. století: vydělování konzulů

Historie diplomatických vztahů 2

- poslání diplomacie: realizace zahraniční politiky státu, každodenní operativní činnost (viz funkce diplomatické mise)
- zahraniční politika: i linie nestátní (nevládní organizace)
- typy reprezentace:
  - stálé
  - ad hoc
  - přímý styk ústavních činitelů

Diplomatické a konzulární styky

- **XIX. stol.: oddělení**
  - **diplomatických styků** (realizace zahraniční politiky státu – náplň politická, ekonomická, kulturní)
  - **konzulárních styků** (správní a občanskoprávní agenda) (zcela nepolitická oblast)

Mezinárodní kodifikace

- **1961: Vídeňská úmluva o diplomatických stycích**
- **1963: Vídeňská úmluva o konzulárních stycích**
- **1969: Vídeňská úmluva o zvláštních misích**
- **Mezinárodní obyčej** nadále reguluje:
  - mezi stranami úmluv: instituty neupravené úmluvami
  - vůči nesmluvním státům: vše

Funkce diplomatické mise

- **représenter** (zastupovat svůj stát)
- **protéger** (chránit zájmy státu a občanů)
- **négociier** (vést jednání)
- **informer** (sbírat informace)
- podporovat přátelské vztahy

Ustavení diplomatické mise

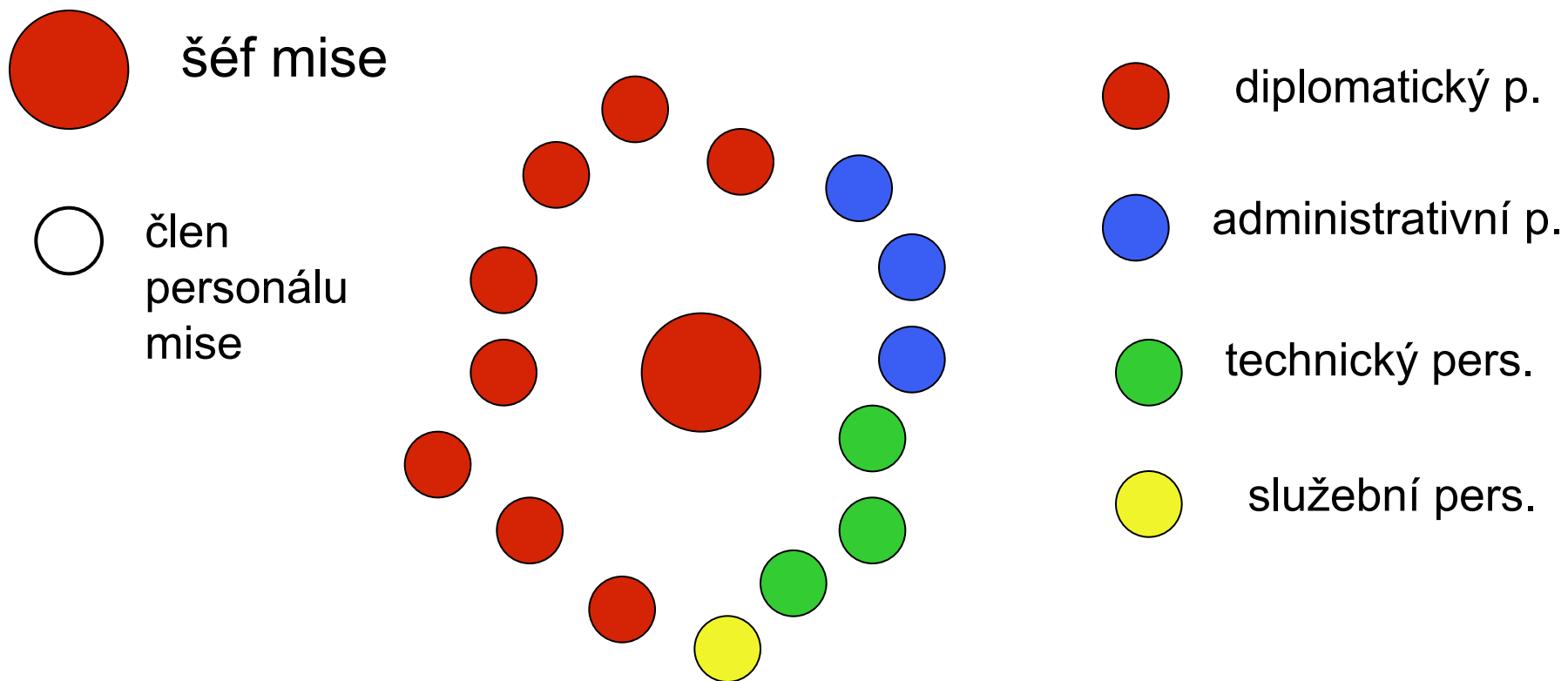
- **Diplomatická mise = zastupitelský úřad = velvyslanectví (vyslanectví)**
- **šéf mise:** musí získat **agrément** na základě předchozí žádosti přijímajícímu státu
  - lze odmítnout bez uvedení důvodů
  - akreditace (pověření)
- **pověřovací listiny** vystaví hlava vysílajícího státu = odevzdání hlavě přijímajícího státu: převzetí funkce

Třídy a hodnosti

- **šéfové misí** – třídy navenek:
  - **velvyslanci** – nunciové (u hlav států)
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec
  - **vyslanci** – internunciové (u hlav států)
  - **chargés d`affaires** (u MZV)
- hodnosti **domácí, používané i na misích**:
  - **velvyslanec** – **rada-vyslanec** – **velvyslanecký rada**
  - **nižší: I. až III. tajemník** – **attaché**

Struktura diplomatické mise

Diplomatický a konzulární sbor, doyen

- Diplomatický sbor = Corps diplomatique = **CD**
- Konzulární sbor = Corps consulaire = **CC**
- **Doyen:** hodností a pořadím nejstarší diplomatický zástupce
  - téměř výhradně protokolární funkce

Persona non grata

- **přijímající stát** může prohlásit šéfa mise nebo člena dipl. personálu **za nežádoucího**
  - kdykoli
  - *bez uvedení důvodů*
  - = vyhoštění
  - i před příjezdem
  - *lhůta pro opuštění území*
- přestane požívat výsad a imunit
- reakce vysílajícího státu: příp. **retorze**, nic jiného
- tento spor lze řešit jen **jednáním** (není právní)

Imunity diplomatické mise - 1

■ **Nedotknutelnost**

- místností a pozemků mise
- archívů, písemností a úř. korespondence
- ochrana mise

■ **Místnosti a majetek, vozidla – imunní proti**

- prohlídce
- zabavení, exekuci

Imunity diplomatické mise - 2

- **Daňová imunita**
  - daně a dávky
  - včetně poplatků za víza aj.
  - kromě placených služeb
- **Nedotknutelnost diplomatické pošty**
  - zadržení, otevření
  - zásilky, kurýr
- **Ochrana spojení mise s ústředím**

Imunity členů dipl. mise - 1

- **Nedotknutelnost osoby člena mise**
  - zatčení, zadržení
  - útoky x osobě, svobodě, důstojnosti
  - vč. *soukromého obydlí* a majetku
- **Vynětí z jurisdikce**
  - trestní (absolutní)
  - civilní a správní (dipl. zást. – absolutní s výjimkami v případech soukromých kauz, ATP – funkční)
  - svědek
  - exekuce

Imunity členů dipl. mise - 2

- **vynětí ze sociálního zabezpečení (pojištění)**
- **daňová imunita:**
  - netýká se nepřímých daní (ale...)
  - výjimky pro soukromé věci
- **bezcelní dovoz**
  - potřeby mise, osobní potřeby, domácnost
  - osobní zavazadlo: prohlídka (ano – ne)
  - platí i pro členy rodiny
- **služební personál:** všude funkční imunita, daňová imunita: jen- mzda

Imunity členů dipl. mise - 3

- **svoboda pohybu a pobytu na území přijímajícího státu**
- **zřeknutí se imunity**
  - **jen vysílající stát! (tj. MZV)**
  - **výslovně**
  - **výslovně pro exekuci**
  - **imunity se nemůže vzdát sama osoba**

Ukončení funkce dipl. zástupce

- **sdělení vysílajícího státu, že funkce skončila**
- **sdělením přijímajícího státu že neuznává dipl. zástupce jako člena mise – persona non grata**
- **přerušením diplomatických styků:**
  - **svěření ochrany zájmů třetímu státu (zastupuje nás)**
  - **převzetí dočasné ochrany třetího státu (my zastupujeme jeho)**

Konzulární styky

Konzulární úřady a obvody

- **úrovně a třídy vedoucích KÚ**
  - generální konzulát
  - konzulát
  - vicekonzulát
  - konzulární jednatelství
- **konzulární obvody**
  - více v jednom státě, územní působnost konzula

Kategorie vedoucích a členů konzulárních úřadů

- **Profesionální** (z povolání) a **honorární** (čestná funkce - obdobné pravomoci)
- **Kategorie členů KÚ:**
  - vedoucí (generální konzul)
  - konzulární úředník
  - konzulární zaměstnanec
- **Konzul zastupuje svůj stát u místních orgánů, nikoli u vlády přijímajícího státu**

Navázání styků, zřízení KÚ

- dvoustrannou dohodou (úroveň, obvody..)
- ***konzulární úmluvy***
- diplomatické styky obvykle zahrnují konzulární, ne naopak
- konzulární styky mohou existovat samostatně
- *diplomatická mise: konzulární funkce*
- KÚ může vykonávat diplomatické úkony

Nástup funkce vedoucího KÚ

- **konzulský patent** (= „pověřovací listiny“)
- *(u diplomatů: skutečné pověřovací listiny)*
- **exequatur** = přivolení přijímajícího státu
- *(u diplomatů: agrément)*

KONZULÁRNÍ FUNKCE - 1

- Obecné:
  - ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků (protéger)
  - podpora rozvoje obchodních, hospodářských, kulturních a vědeckých styků
  - zjišťování stavu (informer)

KONZULÁRNÍ FUNKCE - 2

- **Speciální:**

- cestovní doklady a **víza**
- **pomoc** příslušníkům vysíl. státu – kritické sit.
- **notář, civilní matrikář, sňatky**
- **dědické** věci – ochrana zájmů
- **nezletilí**, osoby bez plné způsobilosti: ochrana
- zastupování před **soudy**: ochrana, nepřítomn.
- **doručování** soudních a mimosoud. písemností
- lodi a letadla: dozor a inspekce

Jakou pomoc lze od českých zastupitelských úřadů v zahraničí očekávat:

- vystavení **cestovního průkazu** při ztrátě cestovního dokladu
- poskytnutí **informací**, příp. pomoci při obstarání finančních prostředků
- **informování příbuzných** při nehodách a úmrtích (v případě, že byly zastupitelskému úřadu ohlášeny)
- poskytování kontaktních údajů pro nezávislý výběr lékařů, zdravotnických zařízení, advokátů, tlumočnicků
- pomoc při **repatriaci** nemocných, zraněných nebo zemřelých
- v případě **omezení osobní svobody** předávání informací příbuzným, zprostředkování právního zástupce na náklady zatčených osob
- pomoc při zajišťování **návštěv uvězněných osob**, upozorňování místních orgánů na zjevná porušování práv našich občanů
- podnět k pátrání po **pohřešovaných**
- zprostředkování **naléhavých informací postiženým** nebo jejich příbuzným
- zajištění **ochrany nezletilých dětí**, které se nacházejí v zahraničí bez doprovodu

Co naopak český zastupitelský úřad udělat nemůže:

- platit účty za hotelové a jiné služby, pokuty, poplatky za pobyt v nemocnici a kauce při omezení osobní svobody
- financovat další pobyt v zahraničí při ztrátě finančních prostředků
- vykonávat činnosti, které mají v náplni práce komerční instituce jako jsou banky, cestovní kanceláře, zdravotní pojišťovny, advokáti, tlumočníci a detektivní kanceláře
- vykonávat činnosti poštovního či pracovního úřadu
- poskytovat pomoc při obstarání víza cizího státu a zaručit vstup na území cizího státu, pokud občan nemá platný pas, resp. vízum
- garantovat lepší péči v nemocnicích či zacházení ve věznicích, než je místní standard
- provádět vyšetřování protiprávního jednání, zasahovat do probíhajících soudních řízení a vyvíjet činnost jako obhájce u soudu
- přebírat náklady pátrací nebo záchranné akce a náklady repatriace zemřelých do vlasti nebo náklady pohřbu v místě

NÁROK NA KONZULÁRNÍ OCHRANU EU:

- 1) Jste **státním občanem České republiky**;
- 2) Jste **v nouzi v zahraničí a potřebujete konzulární ochranu**;
- 3) V zemi, kde se nacházíte, **není dostupné** diplomatické ani konzulární zastoupení České republiky.
- Při splnění těchto podmínek můžete požádat o konzulární ochranu velvyslanectví nebo konzulát kteréhokoli členského státu EU, který vám poskytne pomoc tohoto typu:
  - pomoc v případě úmrtí;
  - pomoc v případě vážné nehody či nemoci;
  - pomoc v případě zatčení či zadržení;
  - pomoc obětem násilných trestných činů;
  - pomoc v nouzi a repatriace;
  - vydání náhradního cestovního dokladu EU.

Výsady a imunity – konzulární úřad

Odlišnosti od diplomatických misí

- nedotknutelnost místností užší
- daňová imunita: konzulární místnosti, rezidence vedoucího KÚ

Další výsady (oproti dipl. misím)

- styk a spojení s příslušníky vysíl. státu
- povinnost informovat KÚ o zadržení, předávání zpráv
- právo KÚ navštěvovat zadržené, zastupování

Související výsady a imunity KÚ

- **Povinnost přijímajícího státu informovat** o mimořádných událostech, smrti apod.
- **spojení s orgány přijímajícího státu**, zejména místní orgány svého obvodu
- KÚ může za úkony **vybírat poplatky** podle svého práva, osvobození od daně

Výsady a imunity – konzulární úředníci (osoby) – odlišnosti -1

- **Vedoucí KÚ: jako diplomatický zástupce**
- **Trestní imunita: quasiabsolutní, ale** nevztahuje se na těžké zločiny + rozhodnutí soudu
- **zadržení:** jen na základě pravomocného soudního rozhodnutí
- povinnost účastnit se trestního řízení
- oznámení zadržení vedoucímu KÚ
- **soudní (civ.) a správní: funkční,** výjimky: soukromá smlouva, následky nehody

Výsady a imunity – konzulární úředníci (osoby) – odlišnosti - 2

Povinnost podat svědectví

- členové mohou být vyzváni
- konzulární zaměstnanec nesmí odmítnout
- svědectví konzulárního úředníka: šetřit a nevměšovat se

Vzdání se imunity: vysílající stát – výslovně a písemně

Odchylky pro honorární konzuly

- Výsady a imunity: stejné, kromě těch, které z povahy věci nejsou slučitelné se státním občanstvím přijímajícího státu